

Anbefalinger

SAMFUNDSANSVAR I GLOBALE VÆRDIKÆDER

Anbefalinger om samfundsansvar i globale værdikæder

Introduktion

Danske virksomheder møder et stigende forventningspres på området for samfundsansvar i globale værdikæder. Presset kommer fra flere interessentgrupper nationalt og internationalt, herunder aktuelt fra et stigende antal af proaktive investorer og ledende virksomheder. Dagsordenen omfatter både øget opmærksomhed om varers og tjenesteydelsers positive og negative *effekt* på omverdenen¹ såvel som de *forhold*², hvorunder varer produceres og tjenesteydelser tilvejebringes i globale værdikæder.

Tendens til anti-globalisering og tillidsskred

Sideløbende med denne udvikling kan spores en nyere tendens, hvor *tilliden* til globalisering og frihandel som motorer i en bæredygtig udvikling sættes under pres. Således peger Edelman Trust Barometer³ (2017) på et generelt tillidsskred over for virksomheder, stater, NGO'er og medier. Dette skred i tilliden har ikke nogen ligefremme løsninger, men det er sandsynligt, at tillidsskredet og udviklingen i globale værdikæder gensidigt påvirker hinanden, og derfor bør tages alvorligt.

Internationale retningslinjer for samfundsansvar

I 2011 blev FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv vedtaget og OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder revideret. Retningslinjerne forpligter stater og vejleder virksomheder, der indgår i globale værdikæder, om, hvordan de kan og bør adressere afledte negative påvirkninger af miljø, mennesker og lokalsamfund. Retningslinjerne introducerer bl.a. et udvidet leverandørkæderansvar og skærpede forventninger til risikobaseret due diligence ift. bl.a. anti-korruption, menneske- og arbejdstagerforhold og miljøområdet

Retningslinjerne har siden deres vedtagelse præget en lang række initiativer af både frivillig og lovgivningsmæssig karakter i og uden for EU. Denne udvikling må forventes at fortsætte. I juni 2015 (G7) og igen i juni 2017 (G20) understregede stats- og regeringscheferne i de største økonomier i en fælles erklæring behovet for at fremme ansvarlige, bæredygtige globale værdikæder med afsæt i ovennævnte retningslinjer. I maj 2016 fremhævede Det Europæiske Råd i sine konklusioner på tilsvarende vis dette behov. Europa-Kommissionens forventede CSR-handlingsplan afventes aktuelt stadig.

¹ dvs. hvorvidt produktet sundt, sikkert og miljøvenligt m.v.

² dvs. hvorvidt arbejdsforholdene er sunde, sikre og socialt- og miljømæssigt forsvarlige m.v.

³ <https://www.edelman.com/trust2017/>

Dialogforum anerkender i den sammenhæng, at erhvervsministeren og udviklingsministeren jf. pressemeddelelse af 5. oktober 2017, sammen med kollegaer fra Finland, Frankrig, Sverige og Nederlandene i et fælles brev har opfordret EU-kommissær Frans Timmermans til at sætte gang i arbejdet med handlingsplanen så snart som muligt⁴.

Tendens til national lovgivning og skærpede kontraktlige kundekrav

Dialogforum bifalder, at der internationalt er fokus på fremme af samfundsansvar i globale værdikæder, men ser også en række udfordringer forbundet med den aktuelle udvikling. Tendens til national lovgivning på stadig mere specifikke områder af grænseoverskridende karakter og skærpede kontraktlige kundekrav, presser virksomheder, herunder ikke mindst de små og mellemstore virksomheder, uden altid at skabe den ønskede effekt. Dialogforums to rundborde i 2017 om samfundsansvar i globale værdikæder i 2017 bekræfter disse observationer.

Tendens til brancheorienterede initiativer og partnerskaber

Dialogforum bemærker udviklingen i OECD, hvor der aktuelt udarbejdes brancheorienterede vejledninger med afsæt i OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder. Dialogforum bemærker desuden en tendens til brancheorienterede partnerskaber i og på tværs af globale værdikæder. Mens Dansk Initiativ for Etisk Handel og det danske Global Compact netværk, er eksempler på nationale partnerskaber, har Dialogforum desuden fundet inspiration i hhv. den hollandske brancheorienterede partnerskabsmodel, hvor man har indgået partnerskaber inden for bl.a. tekstilbranchen, fødevarerbranchen og finanssektoren samt det private partnerskabsinitiativ *Sustainable Apparel Coalition* inden for tekstilbranchen. Dialogforum bemærker, at disse brancheorienterede partnerskaber bygger på visse grundlæggende principper, men at deres konkrete udformning, herunder partnere og rollefordeling, afhænger af forskellige faktorer som fx hvilken ende af værdikæden, der er fokus for partnerskabet.⁵ Endelig anerkender Dialogforum, at civilsamfundets organisationer også har og kan have vigtige roller at spille i relation til partnerskaber.

Kobling til verdensmålene

Endelig bemærker Dialogforum fremkomsten af initiativer i og på tværs af lande, der kobler ovennævnte internationale retningslinjer for samfundsansvar og FN's verdensmål for bæredygtig udvikling. Dialogforum støtter denne sammenkobling, hvilket også fremgår af Dialogforums indspil (2016) til regeringens handlingsplan for opfølgning på verdensmålene, ligesom det er afspejlet i regeringens handlingsplan, der blev lanceret i marts 2017.

⁴ <http://em.dk/nyheder/2017/10-05-csr-handlingsplan>.

⁵ For så vidt angår det offentliges rolle, vil udenrigsministeriet og ambassader eksempelvis typisk kunne spille en særlig vigtig rolle i begyndelsen af værdikæden i relation til inddragelse af udenlandske myndigheder og parter, mens eksempelvis erhvervsministeriet vil kunne spille en særlig vigtig rolle i Danmark som facilitator og ved at tilføre partnerskabet legitimitet og synlighed.

Det er inden for denne ramme, at Dialogforum afgiver sine anbefalinger til regeringens politikudvikling på området for samfundsansvar i globale værdikæder. Anbefalingerne er retningsgivende, og der vil inden for denne ramme fremadrettet være behov for, at regeringen og relevante parter videreudvikler og konkretiserer indsatsen.

Anbefalinger

Skærpede forventninger til ansvarlig og bæredygtig virksomhedsførelse, herunder til øget transparens, præger vækstvilkårene i globale værdikæder. Det udfordrer virksomhedernes forretningsudvikling og risikostyring samt dialogen og samarbejdet med interessenter.

Som en nyere tendens kan spores et tillidsskred i forhold til globalisering og frihandel som motorer for en bæredygtig udvikling. Danmark er en lille åben økonomi, og danske virksomheders muligheder afhænger i høj grad af, hvilken vej denne udvikling går. Dialogforum anbefaler, at dette tillidsskred tages meget alvorligt, og er af den holdning, at fremme af samfundsansvar i globale værdikæder kan bidrage positivt til at genopbygge tilliden til gavn for både Danmark og danske virksomheder.

Muligheden for at fremme samfundsansvar i globale værdikæder afhænger bl.a. af tilstedeværelsen af og tilslutningen til fælles globale "spilleregler" på området, der muliggør afstemning af forventninger til indsatsen. FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv, og OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder, udgør sådanne spilleregler.

Måltrettet vejledning, der tager afsæt i sådanne autoritative retningslinjer, kan bidrage til at gøre det lettere for virksomheder at orientere sig. Dialogforum bifalder derfor, at erhvervsministeren har nedsat en midlertidig "arbejdsgruppe vedr. opdatering af vejledninger for samfundsansvar", der understøtter denne indsats, herunder med særligt fokus på de små og mellemstore virksomheder.

Fremme af samfundsansvar i globale værdikæder er imidlertid præget af høj kompleksitet og systemiske udfordringer, der bidrager til konkurrenceforvridninger og skaber barrierer både for den enkelte virksomhed og bæredygtig udvikling generelt. Dialogforum ser en vigtig kobling til offentlige indkøb – jf. Dialogforums tidligere anbefalinger herom - der også i denne sammenhæng kan være en positiv drivkraft for udviklingen. Dialogforum ser desuden perspektiver i at styrke samarbejde og partnerskaber i og på tværs af brancher nationalt og internationalt med fokus på både den private og offentlige sektor. En sådan tilgang vil også kunne være til gavn for de mindre virksomheder, hvis behov og muligheder både skal ses i forhold til deres begrænsede ressourcer såvel som deres branchetilknytning, grad af internationalisering m.v.

Endelig ser Dialogforum muligheder i sammenkobling og koordinering mellem anerkendte internationale retningslinjer for samfundsansvar og FN's verdensmål for bæredygtig udvikling.

Dialogforum anbefaler, at regeringen understøtter samfundsansvar i globale værdikæder med fokus på:

Fremme af samarbejde og partnerskaber i og på tværs af brancher

- Regeringen, erhvervsorganisationer og kerneinteressenter bør arbejde for at fremme samarbejde og partnerskaber i og på tværs af brancher med fokus på nye forretningsmuligheder og risici. Det bør ske med afsæt i internationale retningslinjer for samfundsansvar og med særligt fokus på højrisikofyldte brancher og med øje for relevant kobling til verdensmålene. Indsatsen bør supplere andre relevante indsatser og kan desuden finde inspiration fra best-practice initiativer af både privat og offentlig karakter som fx den hollandske model for brancheorienterede partnerskaber.

Fremme af brancheorienteret vejledning og best-practice

- Regeringen, erhvervsorganisationer og interessenter bør aktivt understøtte brancheorienteret videns- og kompetenceopbygning og fremme af gode eksempler, herunder med særligt øje for SMV'ers behov. Indsatsen bør supplere andre relevante indsatser, og kan med fordel tage udgangspunkt i OECD's brancheorienterede vejledningsindsats. Dialogforum anbefaler i den sammenhæng, at der efter 2017 følges op på den af Erhvervsministeren nedsatte arbejdsgruppe vedr. opdatering af vejledninger for samfundsansvar.

Policyudvikling, koordinering og regulering i EU og internationale fora

- Regeringen bør arbejde for at fremme ansvarlige, bæredygtige globale værdikæder i regi af EU, OECD og FN, herunder med fokus på kobling mellem internationale retningslinjer for samfundsansvar og verdensmålene. Regeringen bør som led i denne indsats aktivt følge tendenser i andre lande, herunder lovgivningstendenser, som grundlag for dialog og fortsat udvikling af gode rammer i globale værdikæder.